

Nationale Drug Monitor

Drugswetcriminaliteit 1999-2004

September 2006

Marianne M.J. van Ooyen-Houben, Ronald F. Meijer

Vraagstelling

Hoeveel aan drugs gerelateerde criminaliteit doet zich voor in Nederland, wat is de strafrechtelijke reactie op deze criminaliteit en welke actuele ontwikkelingen zijn waar te nemen?

Beleidsbelang

Nederland volgt in zijn drugsbeleid de internationale verdragen, maar hanteert daarbij ook eigen uitgangspunten. Om de problematiek rond drugs goed te kunnen volgen en op tijd in te kunnen grijpen wordt jaarlijks een cijfermatig overzicht gegeven van de situatie met betrekking tot drugs in Nederland. Onderdeel daarvan vormen de cijfers over de justitiekant van het drugsbeleid.

De informatie wordt ook elk jaar van justitie gevraagd door het Europees Monitoring Centrum voor Drugs en Drugverslaving te Lissabon en de United Nations Office of Drug Control in Wenen.

Waaruit bestond het onderzoek

Er wordt een overzicht gegeven van de drugswetcriminaliteit: criminaliteit als omschreven in de Opiumwet en georganiseerde criminaliteit samenhangend met drugswetten.

Er is informatie bijeengebracht over de gehele strafrechtelijke keten uit meerdere bronnen: het Herkenningsdienst Systeem van de politie, bestanden van KLPD/DNRI groep Onderzoek en Analyse, de gevangenisstatistiek van DJI, onderzoeksdatabases van het WODC (OBJD, recidivemonitor), en OM- en rechtbankgegevens (OMDATA).

Eerder onderzoek

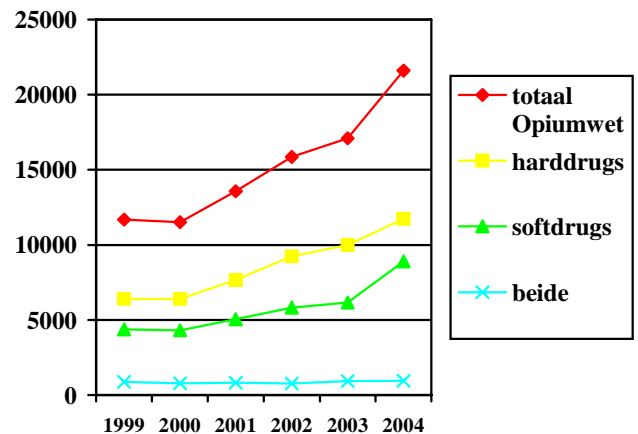
De NDM wordt sinds 1999 uitgebracht. Sinds 2002 kent de NDM ook een justitiedeelte.

Belangrijkste bevindingen

➤ De laatste jaren is het aantal Opiumwetzaken in het begin van de strafrechtelijke keten (politie en Openbaar Ministerie) aanzienlijk

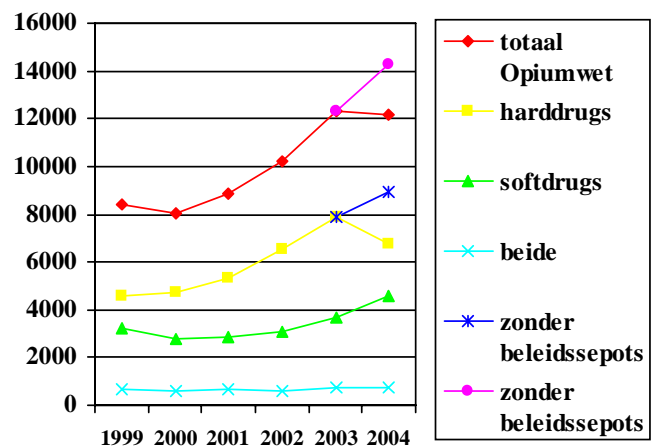
toegenomen. Politie en OM registreerden in 2004 ruim 21.500 Opiumwetzaken (zie figuur 1).

Figuur 1 Aantal Opiumwetzaken ingeschreven bij het Openbaar Ministerie 1999-2004

➤ Bij de rechter was ook sinds 2000 sprake van een stijging van het aantal Opiumwetdelicten, maar in 2004 is hier een einde aan gekomen: er is een stabilisatie van het aantal in eerste aanleg afgedane Opiumwetdelicten ten opzichte van 2003 (zie figuur 2). In het gevangeniswezen is een afname te zien ten opzichte van 2003.

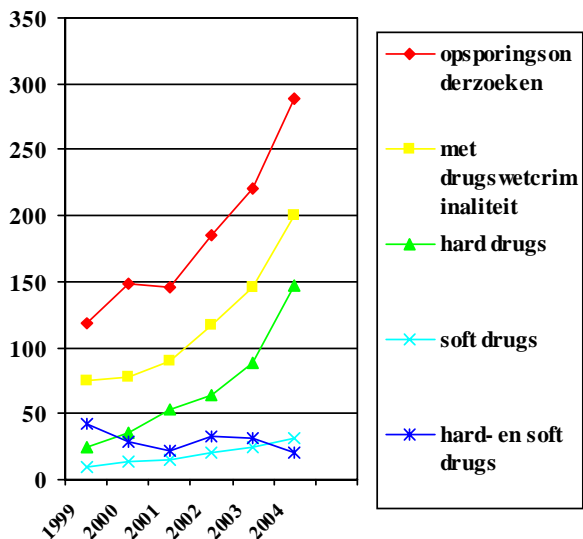
Figuur 2 Aantal in eerste aanleg door rechter afgedane zaken Opiumwet 1999-2004

We kunnen in 2004 spreken van een trendbreuk ten opzichte van 2000-2003, toen er voortdurend toenames waren van Opiumwettelijke delicten bij de rechter en in het gevangeniswezen. Het beleid inzake cocaïnesmokkel via Schiphol (de 'stofgerichte benadering' die leidt tot beleidssepots voor bepaalde categorieën cocaïnesmokkelaars) speelt hierbij een belangrijke rol. Deze 'stofgerichte benadering' is per 1-1-2006 verlaten.

- In 2004 vertonen softdrugsdelicten een toename in aandeel, harddrugsdelicten een afname. Harddrugsdelicten vormen wel nog steeds de meerderheid. In de opsporing van meer ernstige vormen van georganiseerde criminaliteit neemt het aandeel harddrugs zelfs toe.
- Het aandeel van opsporingsonderzoeken naar georganiseerde criminaliteit dat drugs betreft is in 2004 (69 procent) iets hoger dan in 2003 (66 procent) (zie figuur 3).

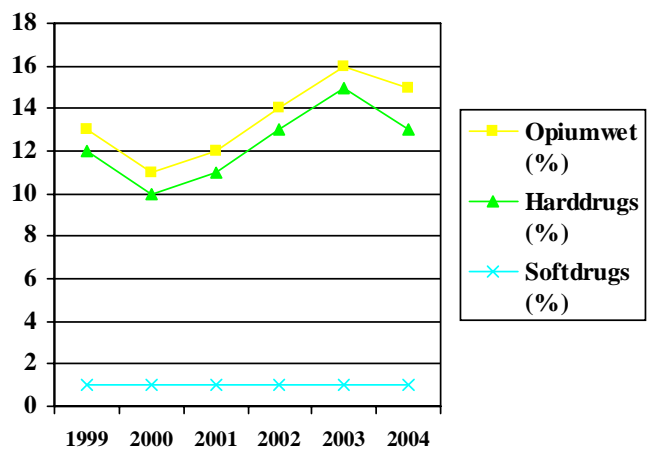
Figuur 3 Aantal opsporingsonderzoeken naar meer ernstige vormen van georganiseerde criminaliteit 1999-2004

- De meerderheid van de Opiumwettelijke zaken wordt voor de rechter gebracht (59 procent). Wel is in 2004 sprake van een aanzienlijke afname van het aandeel dagvaardingen (-9 procent). Deze komt voornamelijk voor rekening van beleidssepots bij harddrugsdelicten (zie figuur 2). Ook hier spelen heenzendingen als gevolg van de stofgerichte benadering bij de cocaïnesmokkel op Schiphol een duidelijke rol. Opiumwetovertreeders recidiveren vaker dan alle wetsovertreders samen. Binnen één jaar komt een kwart opnieuw met Justitie in aanraking, binnen zeven jaar loopt dit op tot 51 procent.
- Regelmatige harddrugsgebruikers vormen (nog steeds) een aanzienlijk deel van de groep 'zeer actieve' veelplegers (naar schatting 71 procent). Voor deze groep is de maatregel ISD sinds 2004 in werking.

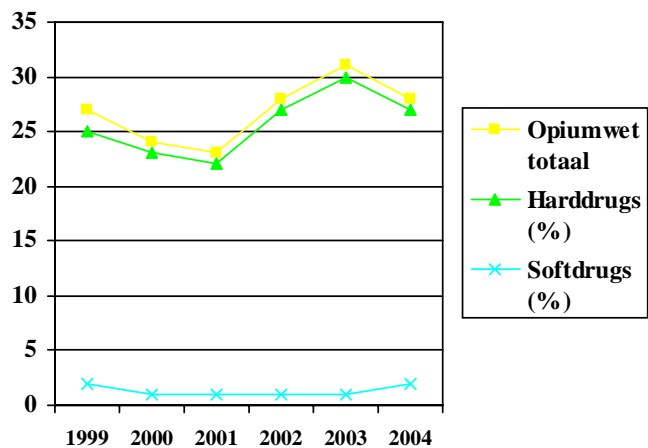
- Het aantal opgelegde taakstraffen, financiële transacties en ontnemingen in Opiumwettelijke zaken is in 2004 sterk gestegen. Er is de laatste jaren sprake van een opgaande lijn hierin.
- Het aandeel vrijheidsstraffen Opiumwet op het totaal aantal vrijheidsstraffen bedraagt in 2004 15 procent. Dit is een lichte daling ten opzichte van 2003 (-1%). Tussen 1999 en 2003 was steeds sprake van een toename. Deze is in 2004 tot staan gebracht. De daling komt op het conto van harddrugsdelicten. Softdrugsdelicten vormen een relatief kleine minderheid van één procent (zie figuur 4).

Figuur 4 Aandeel (in %) van Opiumwettelijke delicten in totaal aantal onherroepelijk opgelegde vrijheidsstraffen, 1999-2004

Van het totaal aantal opgelegde detentiejaren in 2004 betreft 28 procent een Opiumwettelijk delict. Dit is minder dan in 2003. Ook deze daling komt op het conto van harddrugsdelicten (-3 procent). Van de detentiejaren betreft 27 procent harddrugsdelicten en 2 procent softdrugsdelicten (zie figuur 5).

Figuur 5 Aandeel (in %) Opiumwettelijke delicten in totale duur vrijheidsstraffen uitgedrukt in detentiejaren, 1999-2004

Tabel 1 geeft een totaal overzicht van Opiumwettelijke delicten in de strafrechtsteden.

Tabel 1 Opiumwetdelicten in de strafrechtsketen: aantal verdachten bij politie en OM, veroordeelden eerste aanleg door rechter, vrijheidsstraffen en detentie jaren naar hard- en softdrugs, 2004

Fase in keten	Politie	OM	Rechter 1 ^e aanleg	Vrijheidsstraffen	Detentie jaren
Totaal Opiumwet	21.526	21.597	12.155	4.672	3.392
➤ Harddrugs	11.387	11.730	6.795	4.238	3.196
➤ Softdrugs	8.460	8.904	4.595	434	196
➤ Beide	363	1.963	765		
Opiumwet op totaal	9%	8%	8%	15%	28%
% Harddrugs-softdrugs					
➤ Harddrugs	53%	54%	56%	91%	94%
➤ Softdrugs	39%	41%	38%	9%	6%
➤ Beide	2%	4%	6%		

* Bronnen: HKS, OMDATA, OBJD.

Literatuur

Laar, M. van, A. Cruts, J. Verdurmen, M. van Ooyen-Houben, R. Meijer
Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2005
 Utrecht, Trimbos instituut, 2006

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.